„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, а уторком на по табака.

ЦЕНА ЈЕ
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију
на годину 32 дин., на по године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.
За „Приповедано“ плаћа се 20 нов. од врсте.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Ст. Јовтића, главна улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 148. У НОВОМ САДУ У ПЕТАК 23. СЕПТЕМБРА 1894. ГОДИНА XXIX.

НОВА БОРБА — ДВОСТРУКА БОРБА.

Горњи дом угарскога сабора отворен је. Започета је на ново борба против политичких реформама. С једне стране воде ову борбу римски бискупи против владе, а с друге стране нападају је остали великаши горњега дома. И влада се нашла у несносном положају, јер јој све већма излази пред очи, да има пред собом озбиљна противника — римскога папу.

Римски бискупи држали су свој збор и закључили су, да одлучно продуже борбу против владе у црквено-политичким питањима. Изабрали су на том збору одбор, који ће се на даље свагда старати о том, ако искрсну опет каква црквено-политичка питања, да их не затеку неприправне, него да за врела трага забију клин сваком даљем ровењу владином у пословима римске цркве. Изабрани су још изасланици, који ће краљу поднети адресу, у којој римски бискупи излажу зле последице грађанског брака и осталих предлога и моле краља, да те законске предлоге не потврди.

На овај одлучан корак позвало је римске бискупе њихово ниже свештенство. То свештенство — мора му се признати — у свом листу „Мађар Алам“-у јуначки брани своје право и тражи, управо присиљава „апостолског“ краља угарског, да злокобне законске предлоге не потпише. Читаво дакле римско свештенство, од горе до доле и од доле до горе, стало је у борбу, да отклони ту црквено-политичку неман од себе, своје цркве и народа.

Тако римски бискупи; тако римско свештенство.

Патријарх Бранковић нашао је за добро да ископа разлог из земље, па да не дође на величанствени митрополијски збор, само да не падне на њега ни сенка сумње, да он — буни. Онако се сад и титрају чивутско-либералне новине његовим речима, које је изговорио пред краљем, кад га је краљ питао: како је наш народ примио вест, да је грађански брак усвојен. Од оно доба, како је гласао против грађанског брака, па до данас, седео је скрштених руку и гледао мирно, како други, римски бискупи раде. Питамо ми: Зар је то доста, само гласати против тих предлога? Зар га римско свештенство — кад на жалост оно мора да опомиње српске православне владике — није гурнуло у ребро и показало му, шта ваља да чини?

Издајник владика Михајло задоцњава влак и седи код куће, кад се у угарском сабору крха о вери и моралу, а владика Никанор прима од једног министра опомене, што му подручни учитељи не обрађују (!) доста мађарског језика у школама, па по неким српским новинама чека, да њега — владику — новине бране!

Ово је доста и сувише, па да видимо, како наша јерархија мртвим сном спава и нерадом својим грех за грехом ваља. Она чека, да јој народ, световњаци, предњаче, да народ за њу лично подмеће своја леђа; она не зна и не ће да зна својих светих дужности. Место да јерархија предњачи у овој чисто својој ствари и да врши своју прву и највећу дужност, она тражи заветрине. Она не сме да загризе у ту јабуку, у коју загризају и они, који иначе најближе стоје угарској влади. Она се узда у ону кукавичку изреку: Покорну главу сабља не сече!

А парохијско свештенство наше ћути као заливено, канда се не ради на том, да се уведу матрикуле на мађарском језику, да се Чивути с нама изравнају, а друге вере из мешовитог брака да могу себи децу присвајати. Где је то свештеничко удружење, да громогласно подвикне угарској влади: Дотле и не даље! Где је свештенички уредник званичнога „Српског Сијона“, да и сад покрене, као оно пре, сазив свештеничке скупштине, па да заталаса народ српски и загреје за ову нову и обновљену борбу? Зар је само за то радио на удружењу том, да се то удружење само онда сазива у скупштину и збор, кад треба коме кадити и повереница потписивати? Зар се тако схвата света дужност према себи, цркви и народу?

Народ наш гори од узбуђења. Његова рођена јерархија вређа му понос његов. Тако, како се она понаша, народ се српски никад није понашао. На тај начин не може престати борба између народа и његове јерархије. То ће само борбу заоштрити, а народ је момак, то је у много пута показао и доказао, па ће борбу свом жестином водити и у тој борби до краја издржати.

Огњан.

СРБИЈА — РОБИЈА.

После злогласне напредњачке владавине, Србија је дахнула душом. Доласком чистих радикала на управу земаљску престало је оно очајно стање у братској нам Србији, а народ у њој гледао је ведријим очима у своју будућност. А васцело Српство поносно је гледало на Србију, на свој Пијемонт. Народ је говорио: „Србија — слободнија!“

Али демон, зао дух народа српског, развратни раскраљ Милан, није мировао, док није наставио своје паклене намишљаје, да целу Србију и народ у њој не види пред својим ногама.

На жалост, Милан је нашао доста верних слугу, жељних госпоства и новца, помоћу којих сада чини чудо и покор.

Тим људима криво је било, што су ублажене и залечене ране Србијине; што је Србија повратила свој углед и своје достојанство! Требало је раздерати завоје, да се ране повледе и обнове; требало је упрљати Србијин углед, утући јој кредит на страни.

И прискочише зле слуге лошег господара, да Србију скрену са пута опорављања, да је опет баце за неколико година у назад.

Од како они дођоше, све се окрете наопако. Народ пропишта од обесних чиновника и од намножених пустахија по земљи.

Садашња, у народу омражена влада, мислила је, да ће пустахијама најлакше доскочити, ако установи нових три стотине жандара. Па шта је било? И то се показало као нека обмана. Има већ два месеца, од како је тако грдно повећана жандармерија, и те новајлије не очепише до сада ни једнога пустахије!

Људи причају, да су ти жандари постављени, да чувају не народ, него чланове ове „неутралне“ владе и да врше — шпијунску службу. И заиста, они у место реда и сигурности у земљи, створише неред и још већу опасност. Ти жандарми муте не по шумама и гудурама, већ по мирним селима и затварају невине људе. За то ћете на сваком кораку чути, где народ очајно вели: „Србија — робија!“ Данас се српски ратари највише жале на зулуме жандара потајника, како их у Србији зову. Ови бајаги требају, да хватају пустахије, а да се и не зна, да су и они жандари!

Други жандарми и потајници премећу људима куће сами, без присуства икаквог званичника. Они вребају прилику, и насрћу ноћу на куће, где знају, да нема мушке главе; они срамоте српске домове, у место да их бране!

Полицијски званичници, који јуре од села до села, бајаги хватају пустахије, не ухватише никог сумњивог. Па да бар стану на пут овим жандарима, али ни то не. Где год дођу, жандари праве скандале. Тако су одређени били, да њих двадесетина оду у варошицу Пожегу, где је био вашар и да пазе на ред. На том вашару није било никаквог изгреда, осим што су се сами жандари изопијали, а сви Цигани који су тамо били, морали су само њих забављати. Није ли то, да се човек згади на таку власт? Међу жандарима и потајницима има људи, који су много пута били осуђени због крађе, паљевине и убијства, и ти људи треба да одржавају ред?!

Када власт ништа не чини, да успешно сузбије пустахије у земљи, онда неје чудо, што су се лопови толико осилили, да су држали и свој збор, на којем их је само из три жупаније дошло преко сто људи и ту су решавали, да ли да се упуштају у „велика предузећа“, т. ј. да ли да у маси нападну на велике вароши Ваљево или Јагодину. И то се све догађа пред носом власти и поред свега тога, Николајевићева влада још се одржава. Али добро је неко приметио: какво народно неповерење не отера то никад ове „неутралне“ са владе. Њих ће отерати сам раскраљ Милан, по што их исцеди као лимун, или још само — батина, јер се само поштени људи боје бога и народне клетве.

Е.

Нови Сад, 22. септембра.

Трзавице у владиној странци. Пред прву седницу великашког дома донели су равни владини листови у Будимпешти, да су се посвађали Векерле и Тиса, па онда Векерле и Калноки, даље Слави и Тиса и завдан још њих. Кажу још и то, да Тисина странка иде за тим, да свали Векерла, а бана Хедерварија да подигне за министра-председника. Како владина странка располаже од почетка борбе о црквено-политичким реформама, па до данас већином од 6—8 гласова, то не би рекли, да министарска столица Векерлова чврсто стоји, а кад су они сами тако искрени, да нам износе по мало и своје унутрашње сваће, то би у напред могли рећи, да су Векерловој влади дани избројани. Немађарским народностима за цело не ће засузити око за њоме!

*

„Културно друштво.“ У Њитри међу Словацима састала се у понедељак скупштина „културног“ друштва за северну Угарску. Скупштина је одредила за идућу годину 45.570 фор. на домољубне (!) и просветне (!) цели. Између осталога друштво ће да подигне у том крају петнаест нових дечјих забавишта. — Оваку вест доносе престоничке новине, а кад оне то доносе, онда смо већ у напред на чисто, да држава непрестано ради преко оваких не просветних, него шовинистичких друштава на помађаривању Словака и осталих Немађара. Троши се наш заједнички новац на оваке пустоловне, а не домољубне цели. Шат дође кадгод прилика, да им то на меродавном месту лупимо по носу и ако бог да, вратимо жао за срамоту!

*

„Шупљи“ Светомир опет проговорио. Још нам зврје око ушију оне издајничке речи министра-председника Николајевића, да је Српство и српска

ПОДЛИСТАК.

РУСКИ ЦАР — ПРЕД СУДОМ.

У последње време донеле су разне новине вест, да су два флорентинска племића тужили немачког цара Виљема II. због поседа и тужбу су предали грађанском суду у Флоренцији, у Италији. Тај случај подсетио ме је, да је још један пут била једна крунисана глава изведена пред грађански суд у сличној ствари. А то је било у оној држави, у којој се најмање могло мислити, да може и сме крунисана глава доћи пред грађански суд. Догодило се то у царевини Русији, пре две стотине година.

Искинућу један листак из повеснице цароставне, да вам прикажем самодршца велике Русије, руског цара Великога Петра пред судом.

Било је то у оно време, кад је Велики Петар ишао за тим, да Русији отвори трговачки пут на море. С тога је ударио с војском на Швеђане, који су онда имали под собом све обале Балтијскога или Источног мора. У овом рату победи Велики Петар шведскога краља Карла XII. и заузме обале Балтијскога мора у данашњој Русији, а нарочито Ришки залив, где је данас руски град Рига. При освојењу Риге особито се одликовао кнез Менчиков. И с тога га хтеде Велики Петар наградити, па му поклони многе земље.

Међу овим земљама био је и један комад земље, који је припадао неком грађану из Риге. Овај замоли Великога Петра, да га пусти пред себе, и ту се горко потужи на неправду, коју му је цар учинио. Цар не хтеде да буде сам свој судија, него упути овог грађана, да ствар пријави редовном суду и да се тамо лично представи као тужилац. Грађанин послуша савет и поднесе тужбу против цара, али буде од суда одбијен са својим потраживањем, јер се суд није сматрао толико моћним, да царев реступ изнесе на суђење. Оштећени грађанин међу тим пријави суду, да га је баш сам цар упутио овом суду. На то суд смисли па бога и на душу и предузме парницу против — кнеза Менчикова.

Менчиков је одбијао ову парницу од себе и изговарао се, да он није самосвојно ушао у посед оног комада земље, него да га је цар тиме наградио. Цар међу тим дозна о свему овом и захтевао је, да њега самог као оптуженика позову пред суд. Тако је цар сам собом дошао на означено рочиште у суд, саслушао је тужбу свога противника и покушавао је, да наводе у тужби ослаби, али је ипак на крају парнице био осуђен, да онај комад земље, због којега је подигнута тужба, врати натраг тужиоцу и да сноси све трошкове око ове парнице.

Цар Петар изразио се, да је врло задовољан са овим судским поступком и пристојно се опрости са судцима, а да им докаже, да је збиља задовољан са судом, по старом руском обичају пољуби сваког појединог судца у чело и оде.

Тако је могао учинити само правдољубиви и у својим делима јединствени руски цар, Велики Петар. Прибележио: **Раде Неимаре.**

ОГЊЕНА ХАЛА У СЕВЕРНОЈ АМЕРИЦИ.

Од више месеци није било ни капи кише у неким деловима сједињених држава у северној Америци. Минесота, Висконзин, Мичиген и остале државе много су патиле од дуге и необичне суше; у држави Њујорку било је и таквих места, која су од почетка маја сву наду полагали у лепу кишу, али су бадава чекали на њу. Пре тога и иначе изгледала је природа као ћосав и ћелав човек; студенци, реке и потоци су усанули, а ратар је великом бригом погледао на плавичасто небо, на ком не беше ни једног облачка.

Напослетку превукао се видокруг лаким сивим застором, који је све гушћи и гушћи бивао, те је постао жућкасто-мрк. Сунце, које је донде жегло, изгубило је своју јачину и изгледало је само као нека мутна угасито-црвена плоча. Осећао се неки тежак мирис, као да нешто гори. Тамошњи становници приметили су, да ово не ће бити претеча какве плодоносне кише, него да ће ово бити какав опасан непријатељ: да где год шуме горе. А кад је дим све гушћи бивао, а задах све несношљивији постајао, и кад су шумске животиње зазирале и плашиле се, па поред својих станова јуриле, онда се могло поуздано знати, да непријатељ напред корача и да не грози само имању и добру ратареву, него и животу његове породице. То је значило: Нека се спасава, ко може! Коње су из кошара извлачили и на брзо седлали, а све остало, што су имали, остављали су и бегали, само да се спасу од пламена, који им је носио смрт. По некад, кад је ватра по лако напредовала, могли су се бегством спасти; али је зло и наопако било, кад је духнуо јак ветар и носио ватру као на коњу кроз запаљено лишће и грање, те је за неколико минута по више миља захватила ватра! Онда је сав труд узалудан, јер ако се у последњем тренутку не доспе до какве реке или већег потока, који ће пламен задржати и бегунцима дати времена, да се склоне, пламени језици у часу ће те јаднике опколети и онда их за извесно очекује смрт у ватри.

Час на једној страни, час на другој виђала се у току прошлог лета ова огњена хала; час у јеловим шумама у северном Висконзину, а час на висовима или у доловима планине Ади-

мисао шупља фраза, а ево тог несретног Србина, где се по ново баца блатом на српски образ. У Темишвару, где је однео своју децу у школу, разговарао је Светомир са уредником тамошњих немачких новина и рекао је, како брзојављају, у кратко ово: Осуђивао је румунски покрет у Угарској, те је изјавио, да је Србија, која такође има своје народне тежње, уза све то са свим одбацила велико-српске тежње, јер таке немају никаква основа, шта више оне су смешне (!). Србија има сама собом и више посла. Земља је са свим разривена, у многим окрузима су хајдуци господари, а хајдуке у земљи подупиру радикали (О, хо!) и либерали. С тога су либерали изгубили сваки правни услов, да икада буду позвани на владу. Будућност припада напредњацима (?), којима се прикључују прибеглице из радикалног табора. Влада ће код будућих избора подупирати напредњаке. Избори ће бити у фебруару или марту идуће године. Раскраљ Милан је и сада стара она ништарија, који је и био, али је за то краљ честит, те радо слуша мудре савете; жали боже само, што син и одвише љуби свога оца, па тако Милан ни не мисли отићи из Србије. (Сиромах, Светомир! Види, да му се асура извлачи испод ногу.). Страни листови донели су вест, да је Милан памећу померио; но то није истина, он је са свим бистре памети и нема веће мудрице под сунцем од њега. Сада је у краљевском конаку направио читав харем. Док Милан буде у земљи, Наталија се у Србију не ће повратити. — Тако тај несретник по ново потврђује оне своје грдне речи о Српству. Али доћи ће ђаво по своје. Милан и он, до скора два брата рођена, сад се развођоше и из велике љубави један на другог ударају. Србији ће заиста онда сванути, кад буду уста овој двојици за навек запушена!

СКУПШТИНА „МАТИЦЕ СРПСКЕ.“

Јуче, у четвртак одржана је овогодишња скупштина „Матице Српске.“

Председава председник Милош Димитријевић.

1. Чланова је било близу стотине.

П. Јовановић из Панчева пребацује управи, да није вршила своју дужност, што годишње одборске извештаје није разаслала члановима, те их тако нису могли ни прочитати пре скупштине.

С. Стојковић жели, да се извештаји одборски читају, јер су исти и самим Новосађанима достављени тек у очи скупштине.

И поред свега тога, што је било немогуће, да чланови те извештаје прочитају пре скупштине, морала их је ова сматрати за прочитане, јер би иначе само читање извештаја могло заузети до подне.

2. Код друге тачке дневног реда: извештаја управног одбора пребацује члан А. Сандић, што се онако прославио М. Јокаји, а није примљен његов предлог о прослави тридесетгодишњице смрти Вука Ст. Караџића, и показује ништавни разлог тог одбијања, кад се рекло, да се само 50-огодишњице и 100-годишњице славе, а у истом извештају видимо, да је прослављена 40 огодишњица Николе Вукићевића.

Др. Емил Гаврила пита, за што у извештају нема трага о томе, шта је са променом устава, који је пре 3 године министарству поднесен? Не жали иначе за ту назадну промену устава, само за оном тачком, којом се уважали годишњи приложници, па би се живљи рад могао развити, као код других Матица.

Председник одговара, да не зна да одговори, за што министарство није то до сада потврдило поред свег његовог заузимања, те вели, да ће „Матица“ и без тог моћи напредовати, за то више и не пожурује ту ствар.

Др. Гаврила: види из извештаја, да је сад након 68 година постанка „Матице“ и 6 година председниковања данашњег председника једва састављен цео друштвени инвентар, и да се мисли то од сада сваких 10 година чинити, за то предлаже, да се од тог инвентара оно, што је за ширу публику од важности, нарочито попис слика и попис књига, штампа.

Из овога се развила жива дебата, у којој су учествовали сам председник, називајући библиотеку магазином, даље секретар, др. М. Ћирић, А. Сандић и др. И. Вучетић, те је скупштина једногласно примила предлог дра Гавриле, да се цео каталог матичине библиотеке и попис слика у току идуће године штампа, те ће се ради тога 300 фор. у прорачун узети.

Др. Гаврила пита даље: колико се примерака „Летописа“ продало, да би се знало, какву прођу та књига има и какав одзив налази, што је свакако одлучно за њезину вредност.

Секретар одговара, да се неких 60 до 70 „Летописа“ продаје.

Др. Гаврила указује на тај мали број, који јасно показује, да та књига не одговара захтевима читалачке публике.— Даље примећује, да су у овом извештају неки повереници похвално споменути, што су се ревносно заузимали за скупљање чланова; према томе се види, да има и таких повереника, који своје дужности не врше, а по што зна, да само у педесет и два места има повереника, а међу тим има чланова у 232 места, те тако има 180 места без повереника; даље има места, у којима су повереници умрли, те су сад без повереника, као н. пр. Река, где је умрло прота Шорак-Ђедо, а најзад што су садашњи повереници недовољно распоређени, јер има малих места као Сириг, Чанад, Товарник, Јазак и т. д. са повереницима, дочим велика места Темишвар, Арад, Пешта, Задар, Башахид, Меленци, Црепаја, Трст немају повереника. — Према томе предлаже, да управни одбор прорешета садашњи списак повереника и да га допуни, да би у сваком месту било повереника, а да се изоставе они, који нису до сада ништа учинили.

Председник нема против тога ништа, а др. И. Вучетић подноси допуну, да се са свим нов списак повереника састави.

После тога је предлог дра Гавриле једногласно примљен.

3. На дневном је реду извештај књижевног одбора и одељења.

Члан А. Сандић опет пребацује, да се Јокаји прославио, дочим је прослава стогодишњице Павла Шафарика, као и 25-огодишњица смрти Милоша Хаџића-Светића заборављена. Предлаже, да скупштина закључи прославу стогодишњице Шафарика.

Секретар одговара, да је тога ради расписан стечај за дело о животу и раду Павла Шафарика — те је тиме доста учињено.

Сандић остаје при свом предлогу и при гласању већина скупштине не прима његов предлог.

Др. Гаврила не може да пропусти прилику, а да не изрече своје крајње незадовољство о књижевном раду „Матице Српске.“

Није чудо, што број наших чланова не расте. Код београдске књижевне задруге и „Хрватске Матице“ тај број све више расте, и у тешке хиљаде иде. Но код нас је чланарина тако велика, да је народ тешко плаћа, па ипак чланови скоро ништа не добијају, јер је „Летопис“ са свим књига без укуса, која се поред тога и не разашиље уредно, а то бива и са „Књигама за народ“, јер многи од чланова никако их и не добијају.

Поред тога, по решењу управног одбора ове би књиге требале да излазе свака два месеца; кад тамо ове године добили смо их скоро све сада пред скупштину, а целе године ниједне.

Што се пак „Летописа“ тиче, то се по признању самог секретара тек неких 60 примерака продају, што је најјаснији доказ, да је та књига така, да је народ не треба, а може се свако уверити, да је и од оних, који је бесплатно добијају, скоро нико не чита. Зна, да „Матица“ не може боље радове пружати, кад нема бољих радника, али о томе и није реч, и скупштина у том погледу не може ништа чинити, али може тражити пута, како би матичине књиге што дубље у народ ушле и овај придобиле за просвету. У том погледу је лањска скупштина донела решење, које се на жалост није извршило. Наиме, једногласно је лањска скупштина примила предлог, да се облик „Летописа“ промени; да се у место досадашње четир књиге издаду шест „Летописа“ годишње и да буду у њима предмети слични по садржини и да сачињавају једну целину, а да се не мешају разне ствари и да се не касапи комад по комад, те да се не деси као и ове године, да од цара Лира добијемо свака три месеца по један чин. Да књижевна дела веће вредности имају, кад се у целини издају, признаје и сама управа матичина, што је цара Лира засебно отштампала и тиме правила двоструки трошак. Тим начином би добио сваки матичар сваког месеца по један матичин производ, на изменце „Летопис“ и „Књиге за народ“, теби и „Матица“ нашла више одзива у самом народу. Лањска скупштина је овај предлог једногласно примила и упутила га књижевном одељењу на извршење. Али до данас, после године дана, нигде није у јавности изнесено, шта је оно у том погледу учинило. Да књижевни одбор и одељење нису своју дужност испунили и да не заслужују наше поверење, види се и отуда, што би требало по матичином уставу и по лањском решењу одељења, да се годишње четир јавне седнице књижевног одељења држе, у којима би се имали читати спомен-говори у славу покојних књижевника и држати јавна предавања, кад се какве знамените књижевне и просветне прилике десе. И одмах у првој години није ово извршено, јер је било само две такве седнице у место четири. Оваким седницама намеравало се, да се нашој „Матици“ даде вид неке врсте академије. И књижевно одељење није ове намере извршило. По том истом решењу требало је говорити прошле годиие у спомен пок. Мити Петровићу, Шакраку и Стојачковићу, а ове су им године придошли Рачки и Кујуџић. Ако би се књиж. одељења сазивала досадашњом пужевљом брзином, онда би се ови пок. књижевници изређали ваљда за 8 година! А да би се још видело, каквом се нетачношћу ради при уређивању „Летописа“, доказ је најновија свеска „Летописа“, у којој стоји, да је у спомен пок. Јов. Бошковићу говорено о св. Сави, а није него у децембру. Летопис би бар требао да је у кроници поуздан.

Из свега се тога види, да књижевни рад никако не напредује, јер се ради по неком калупу. С тога изјављује своје незадовољство и неповерење за књижевни рад у „Матици“.

Секретар одговара, да би заиста требало више да се ради на књижевном пољу, али нису повољне прилике за то, а што „Летопис“ није променуо облика, то је књиж. одељење нашло за добро, да треба остати при досадашњем; што се нису држале одређене 4 седнице с јавним предавањима, то није одељење криво, него поједини књижевници, којима је нуђено, да држе предавања, а тога се нису примили. (Дакле ипак чланови тог одељења. Није шија него врат! Пр. ур.)

При гласању о извештају књиж. одељења није се могло тачно видети, да ли је већина за поверење или неповерење, јер је председник без противне пробе устајања прогласио, да је извештај узет на знање.

4. Извештај главног фишкала о правном пословању узет је на знање.

5. Досадањи председник изабран је по ново за председника.

6. Потпредседник остао је П. Гостовић.

7. При избору управног одбора остали су стари чланови, само на 5 упражњених места изабрани су: др. Ј. Велимировић, др. М. Ћирић, А. Којновић, Д. Ћурчић и Ђ. Поповић.

8. Примљени су сви предложени нови чланови „Матице Српске“.

9. На „преглед стања свију фондова за 1893.“ примећује А. Сандић, да се много троши на штампу. Хоће, да се годишњи извештаји одборски од сада не штампају у скупоценој изради.

Др. Е. Гаврила у свези с овим износи, да се ови извештаји сад двапут штампају, једанпут пре скупштине, а после скупштине опет у „Раду и именику“. Предлаже, да се уштеде ради штампају већ пре скупштине у облику „Рада и именика“, те да се после скупштине као додатак прикључе „Раду и именику“. — Прима се.

Л. Јоцић, извршилац и надзорник Трандафилкине оставине доказује бројевима од последњих 6 година, да је приштај Трандафилкина фонда само 1—2 процента. То приписује несавесном руковању и протекцији, која се неким укућанима чини.

Др. И. Вучетић тражи, да Јоцић ову тешку оптужбу, нарочито пак ону реч „несавесно“ повуче натраг.

Л. Јоцић мењује реч „несавесно“ у „некоректно“.

Др. Е. Гаврила у интересу самог завода желео би, да се изашље комисија, која би ову ствар тачно проучила и извештај поднела.

рондака, час у Мичигену, а час опет у Минесоти; нигде пак није био жешћи пожар, но што је био на западу државе Минесоти, где је 1. и 2. септ. пропао читав ред места до темеља, да се по свој прилици никад не појаве. Градови: Хинклеј, Покегама, Мисијон, Крек, Баронете, Сандстоне, Скунк, Лаке и остали градови леже под пепелом, а сва околина ових градова налази се у гаришту, у ком се налазе заостаци од више стотина људи и више хиљада комада стоке, све претворено у гар.

Где је могуће, да се продре у ову изгорелу пустош, доноси брзојав вести о том ужасне; у те вести уплећу се и приповетке оних сретних људи, који су из ове грозне смрти избегли каквим чудним случајем. Град Хинклеј, који лежи на прузи велике северне железнице, запаљен је 1. септембра у 11 сахата пре подне.

Читаво становништво градско скочило је на ноге и свом снагом рионуло, да се сачува од ватре, али је у том духнуо јак холуј, те је жеравицу још већма распирио и приморао је несретнике, да се даду у бежанију. Као дивљаци и бесвесни од страха и ужаса јуришали су људи, жене и деца на села, где су мислили, да ће се моћи склонити испред силног пламена. Неки су одбегли и склонили се у таква места, али је стотинама подлегло на путу, опхрвано загушљивом жегом, па их је онда ватра дохватила и прождрла. Многи су се дочепали у околини каквих мочари и баруштина, те су у њима пробавили, док није силан пламен прешао Неки су се и овде угушили или удавили, или су се у оној врелој пари у пола испекли. Други су опет бегали по железничкој прузи и на срећу наилазили су на влак, који их је кроз пламено море однео до какве баруштине, где су они нашли спаса. Страшно је било слушати ове путнике из Хинклеја, које је влак избавио од пожара. Влак их је однео 1. септембра у 2 сахата по подне у град Дулут, који лежи на западном крају Горњега Језера.

Тек што је влак прошао поред станице Карлтона, а дим, који је читав крај преко целога дана притискивао, бивао је све јачи и јачи, да су морали и лампе палити. На десет миља далеко био је ваздух тако густ, да се једва могло дисати. Место да су влаком окренули натраг, увеличали су влаковође брзину влака, да што пре стигну у град Хинклеј, и не слутећи, да су се становници тога града у исто време борили на живот и на смрт са жестоким пламеном. Све гушћи и гушћи бивали су облаци од дима око влака, који је јурио; на десној страни могли се опазити пламенови у шумама, који су распростирали ужасну топлоту. Окна на прозорима све су пуцала јаким праском, а влаковође и путници знатно су осећали у очајању, да се приближују грозном паклу. У тај исти мах опколели су влак до неке две стотине гаравих и надимљених људи, жена и деце, који су бегали из Хинклеја од смрти и тражили прибежишта у железничком влаку. Само што су ови бегунци ушли у железницу, обрнуо се влак у натраг, али је ватра толико за то време напредовала, да је влак био опкољен сав ватром. Једино је било могуће, да се спасу код неког језера, које је лежало на железничкој прузи; с тога влак јурне свом брзином, само да до њега стигне.

Топлота је била све грознија. Ложачи на железници морали су да скачу у каце с водом и да се поливају непрестано водом, само да могу издржати на својим местима. Па ипак је ватра ухватила њихово одело. Пламен је већ лизао и из железничких кола, испод путничких седишта и по крову и кад је влак на послетку постигао своју мету, била су сва железничка кола у пламену. Ко је могао, скочио је одмах из кола на поље и отишао у језеро; многи пак путници постали су од страха и ужаса несвесни и у свом бунилу трчали су управо у шуму или нису смели да изиђу из кола, него су с њима заједно изгорели. Они, који су скочили у језеро, бацили су своје одело на главе и ушли су у воду до врата, па се узајамно водом поливали, да се тако спасу од смрти, да се димом не удаве. Тако су несретници морали да проведу од 4 сахата после подне до 11 сахата у ноћ и тада је ватра престала да бесни.

У јутро уздуж железничком пругом јурили су сви они, који су остали у животу, својој домовини, која је била сва претворена у пепео, и под њеним развалинама, њиховим до скора становништем, лежало је на стотине људских телеса, претворених у гар и угљен, које није могао више нико да распозна. У први мах није се могло знати, колико је људских живота платило главом, али је извесно, да је у западном делу Минесоте изгорело од 500 до 1000 душа. Многи људи, нарочито ловци, који су ишли у лов у шуме, пропали су и нема им ни трага. Безброј марве изгорело је ту и велика множина исечена дрвета. Хиљадама породица остало је без крова и без икаквих средстава за живот, а болнице свију места у околини препуниле су се рањеницима.

И у том страху и трепету од ватре непретано долазе вести о новим пожарима по шумама у Висконзину, Мичигену, Пенсилванији, Њујорку и Канади: у Пенсилванији највише страдају поља, где расту биљке, од којих се добива уље, а у Јорест-Кунтиу већ су у пламену више уљаних извора. Тако то страшно изгледа, као да се сав пакао на земљу спустио, па хоће да ставља те крајеве земље на тешке муке, да кају грехе целога света.

Превео: **Раде Неимаре.**

Председник сматра ово за неповерење и не пристаје на предлог.

После овог развила се жива расправа о рачунима и пребацивањима. Ту су учествовали П. Гостовић, Др. Е. Гаврила, П. Дамјановић, Др. И. Вучетић и председник.

При овој расправи пале су и неке оштрије речи. Председник не даде, да се о овом гласа и скида ово са дневног реда. У исти мах прекида седницу и заказује је за 3 сахата по подне.

По подне.

Продужује се расправа о рачунима.

В. Милутиновић доказује, да се сувише много троши на штампање „Летописа“. Тражи, да се штампање матичиних књига издаје на основу понуда.

А. Сандић жели, да се у рачунима тачно означи, колико се троши на књижницу, на Летопис, на новине.

Др. Е. Гаврила предлаже, да се од сад у рачунским извештајима оделе улози од зајмова. — Прима се и на питање одговара му се, да улози леже у централном кредитном заводу у Новом Саду.

П. Дамјановић предлаже, да се улози и у друге српске новчане заводе сместтају, јер се тиме већа сигурност улога постизава.

Рачунски извештаји узимају се на знање.

10. Управни одбор подноси извештај скупштином изасланог одбора о извршеном прегледању рачуна свих фондова за годину 1893., с предлогом, да се изда разрешница рачунарима за све фондовске рачуне, који се не подносе министарству. — Прима се.

11. Управни одбор износи наредбу министарску, којом се одобравају прорачуни за годину 1894. о заједничким управним трошковима, и о фонду Павла Јовановића, Петра Костића, Гедеона Дунђерског, Симе Ђорђевића и Гавре Романовића; — предлози: да се 240 фор. у име пензије секретареве разреже на остале фондове и да се стипендије питомцима јовановићевим повисе од 400 фор. на 500 фор. — Прима се.

12. Управни одбор јавља, да је министарство издало разрешнице за рачун фонда Павла Јовановића за годину 1892., за рачун фонда Симе Ђорђевића за г. 1892., за рачун о заједничким управним трошковима за г. 1892., и за рачун о фонду Гедеона Дунђерског за г. 1892. — Узима се на знање.

13. Управни одбор предлаже преустројство матичиних звања и повишице плате друштвеним чиновницима и то секретару 1800 ф., подсекретару 1200 фор. књиговођи 1200 ф., благајнику 800 фор., фискалу 500 ф. Осим тога предлаже, да се установе два писарска места по 600 ф.

Председник у китњастим речима на дугачко препоручује овај свој предлог, од којега по његову мишљењу зависи матичин напредак. Изјављује, да фискал друштвени не прима повишице, по што то није плата, него награда.

Др. Е. Гаврила пристаје, да се установе два нова писарска места и једном писару да се додели дужност књижничара. (Председник и секретар: Учиниће се!) Али је противан повишици досадашњим чиновницима, из разлога, што су лане о скупштини са досадашњим плаћама изабрани и што повишица не ће унапредити администрацију.

Љ. Стефановић није против повишице, али жели, да се одреди, да се од те повишене плаће одели 20 процената у име станарине.

Скупштина прима већином гласова предлог управног одбора.

14. Управни одбор предлаже, да се у начелу реши дозиђивање матичине куће за станове и за сместтање звања матичиних. — Прима се.

15. Управни одбор предлаже, да се књиговођа Јован Токалић стално потврди. — Прима се.

16. Управни одбор подноси прорачун о заједничким управним трошковима за г. 1895. — Прима се.

17. Управни одбор предлаже засебне прорачуне за г. 1895. о сваком фонду (20 на броју) под управом матичином. — Прима се са додатком, да се уврсти 300 ф. за списак књижнице.

18. Књижевно одељење предлаже награде за распис из фонда Јована Наке ВСМиклушког за г. 1895. и да се исто овласти, да се могу издати награде делима, која су за награду стигла и која стигну мимо расписане награде, ако се нађе, да то заслужују. — Прима се.

19. Књижевно одељење предлаже нову награду за годину 1895. и да се поновене неке већ расписане награде из задужбине Јована и Терезије Остојића. — Прима се.

20. По предлогу књижевног одељења бирају се за чланове истог: Ј. Вучковић, прота, Б. Будисављевић, Милутин Јакшић, Др. Л. Секулић, Манојло Грбић, Митрофан Шевић, Ј. Симеоновић-Чокић, Ђ. Магарашевић, А. Јорговић и Љ. Лотић.

21. Прима се предлог књиж. одељења, да се награђују и штампана дела, која се у току од две године поднесу.

22. На предлог књиж. одељења бирају се за питомце Петра Костића досадашњи питомци Јован Стејић и Сава Милутиновић још на годину дана.

23. Поднеће се патријарху две тројне кандидације за два упражњена места у заклади Н. Димитријевића. У прву улазе: Борислав Поповић, Ђорђе Павловић и Јован Грковић.; у другу: Иван Богојевић, Јован Петровић и Јован Стејић.

24. За штипендисту Г. Романовића изабрала је скупштина Жарка Слепчевића.

По што су изабрани чланови, који ће потписати скупштински записник, председник у 5 сахата закључује седницу.

ВЕСТИ ИЗ СРБИЈЕ.

Шта је у ствари. Најпре „Мале Новине“, а после бечка „Нова Слободна Преса“ јавили су, да је у Нишу приликом једног банкета дошло до сукоба између грчког и аустро-угарског консула и да је овај последњи првога позвао на двобој. Како сазнајемо, ствар је била са свим обрнуто, т ј. приликом једног банкета грчки је консул, Цакакис, напио здравицу, због које му је аустро-угарски консул, неки Хектор де Роза, окренуо леђа и због тога је од Цакакисове стране позван на двобој, па је од витештва свога извинио се, да је у мах, кад је Цакакис здравио здравицу, добио грчеве у стомаку, те се морао ружно окренути. На тој се основи и отказао од двобоја. Али у след разних подвала Цакакис је позван у Атину, да да објашњење. О овој ствари до сад знамо ово.

*

О оставци министра спољних послова, Лозанића, по нова се говори. Не знамо, колико је то основано, али види се, да оваки гласови увек имају више веровратноће, него они, који их опровргавају.

ДОПИСИ.

Из Срема. Наш српски народ пун је поштења и искрен је, тако, да мисли ако је он поштен, да су сви таки, па сувише поверења поклања ономе, ко му уме да клања и угађа. А ни једна врста људи није тако уметна, као Чивути.

Говорио сам сваком приликом, где сам се год са народом у већем броју састао, и примере му износио, које су сами доживели и очима својима видели. Предочио сам пропаст у след тог великог поверења, које Чивутину поклања; поучавао сам га, да се клони његове чивутске ракије, јер та ће га мукте добивена ракија у зло навести.

Али на жалост, он више поклања вере роду израиљском, него своме рођеном брату Србину.

Да наведем само једну чивутску тврдку из Руме, Штајнера и Весла, шта они са српским народом чине, — велим опет српским народом, јер са Немцима те куражи немају.

Као што свугде, тако и у Руми заузели су места са магацини одмах с краја при уласку у варош, а исплаћују у вароши — кад им грошићари храну накупују. Па по што и других купаца у истој близини њиној има, који такођер ту храну купују, то они сваком, који не би хтео дати по цени, која постоји, повисе са двадесет новчића и како кад, но му на цедуљи потврде ону цену, која је међу осталим трговцима, изговарајући се, да они то за ото чине, да остале трговце заварају. Пошто наш ратар ни педесети рачунати не зна, то му се на каси плати по оној цени, која је на цедуљи написана, а он сиромак у уверењу, да је по цени, по 4 ф. 80 н. продао, добије само 4 ф. 50 н.

Истина, да неки Чиву и ухвате у лажи, али док га један ухвати, педесет других преварени оду, а ту богме Чиви лепа крајцара остане.

Било је случајева, да је који после примљеног новца дао да му се прорачуна, јест, али, где је доказ, колико је тежине хране имао, а да може докасти, нема у рукама ништа.

Таки су преварени, упућивани суду, да учине пријаву, али наш народ држи, ако га се је мало нагрдио, и кад му каже „Бог му платио“, да је тиме све учинио.

Неким, који су мало опорнији, тима богме и плати, изговарајући се, да је фалио, а добри Србин му верује. Али то је зачудо код тих људи, да они кад фале, само на своју корист фале, а на своју штету никад!

Свештеници и учитељи, растумачите народу, упућујте га, да шиље своју омладину у школу, где би јој се очи отвориле, да не остане слепа код очију; реците му, да се сво ради њега пише, разјасните му подлистак „Заставе“ од 5. августа 122. број, јер што се год о раду израиљском пише, не пише се из ваздуха, него само чиста истина, што се доживело и очима видело.

На пример Младена Мирковића из Пећинаца хтела је наведена фирма на 375 кила репице за педесет кила преварити, а кад овај не хтеде дати, они му почну по десет кила дизати, али исти не даде, него оде и на другом месту измери, па се осведочи, да су га Чиве Штајнер и Весел за чистих педесет кила хтели да преваре. Па сиромах Божа Секулић морао је кукуруз са трећег тавана, са висине доле носити, јер и од њега хтедоше двадесет кила затајати. Кад бих сваког појединог од преварених хтео навести, морао би целу „Заставу“ запремити, али држим, да је и ово доста, јер коме не помаже реч, не помаже ни молитва, а врло је добро наш један виши свештеник рекао: „Сој род ничимже не изгонитсја, токмо“ глоговим коцем. И готово да има и право! Срб.

Вести из места и са стране.

Спомен мртвих. Опћи спомен мртвих, задушнице не ће се одржати у Новоме Саду сад у суботу, као што је објављено, него у другу суботу 1. октобра у своје време.

Позоришна прослава. Београдско позориште славиће у почетку новембра своју двадесетпетогодишњицу. За ову прославу чине се велике припреме. Већ се разашиљу и позивнице за ову. Београдско позориште давало је у августу 25 представа, а тако ће и у септембру. Сваког месеца представља по два или три нова комада. За то може и сме да приређује прославу. А како ми с нашим „мезимчетом“ стојимо?!

Бора на Јадранском мору. Јављају са Реке, да тамо од недеље бесни страховита бора, велики холуј са мора. Телефонску свезу је на више места прекинула и жице покидала. Пловидба по мору врло је отештана. Време је у след тога врло захладнило, тако, да могу поднети и зимски огртачи. Тако из Трста јављају, да у след боре нису могле приспети галије, да уђу у пристаниште, него су морале да пусте своје котве у море. Промет лађа са Истријом прекинут је. На суву починила је бора велике штете и многе је људе унесрећила и обранила.

Посланик на веру. Јављају нам из Руме, да Хрват племић, помоћу паприкаша и десетица изабрани посланик румски Иван Адамовић није још ни до данас намирио своје кортешке дугове код румских бирташа. Очекује се, да ће посланик или положити посланички мандат, јер његови другови не трпе, да буде посланик на веру, или да ће положити што пре кортешке, али и посланичке рачуне.

Становништво на Реци. Између свију градова, који се становништвом множе, заузима прво место Река, Фијума. При народном попису од 1890. године имала је Река 29.494 становника без војске, а сад износи њихов број по речким новинама око 36 хиљада. Ако број становништва буде и даље у том сразмеру растао, онда ће Река имати 1900. године 45 хиљада душа.

Велика крађа. Јављају из Париза, да је у Лунели опустошена кућа богатог Медарда, најбогатијег поседника виногради у свој околини. Кад газда није био код куће, а слуге се забавиле у берби, ушли су непознати крадљивци у кућу и однели сав намештај, а благајнице му поотварали и собом понели сав новац и све вредносне предмете. Штета износи на два милијуна; готовине је било 1,800 000 франака, које новаца, које папира.

Развитак вароши Чикага. Знаменита варош у Америци Чикаго имао је 1837. године 4.170 становника, 1845. имао је већ 12.000 становника, године 1860. пак 109.000, године 1871. нарастао је број становништва преко 300.000, године 1880. имао је већ град близу пола милијуна, а већ 1889. број становника износио је на милијун. Данас пак има у Чикагу 1,562.796 становника. То се зове напредак!

Дете убило дете. У Валхофу, у Немачкој догодила се ова освета. Две девојчице служиле су заједно код неког крчмара. Старија је била од четрнаест година и чувала је краве, а млађа је чувала свиње. Старија девојчица починила је неколико омањих крађа, а млађа девојчица то пријави газди, те ова крадљивица за то извуче доста батина. С тога се ова реши, да се овој потказивачици освети. Али да се ова тиме не би досетила, па да се од ње не би чувала, показивала се ова према мањој девојчици врло љубазно и предусретљиво. Једног вечера дође она старија с кравама и свињама, и рече, да је она млађа одбегла. С почетка су мислили, да је одбегла својим редотељима. Али кад је тамо нису нашли, стане отац ове изгубљене девојчице строго да испитује ове старију и на послетку дозна, да је ова ону млађу из освете убила каменом и да јој је тело на неком извесном месту сакрила. Ова убица била је одмах суду предата.

Народни суд. Близу границе између Француске и Шпаније, у источним Пиренејима лежи шпанско село Пердасидифогу. Тамо је пре неки дан убијен из пушке опћински бележник. Ово је већ трећи случај за две године, да је тамо убијен бележник. Становници овог села нису се пак једино изузели на бележнике, као што би се то могло по овом рачуну судити, него су они за осам година смакли пет већника и два начелника (кнеза). Како изгледа, догађало су од увек у опћинској управи овога села велико расипање и развлачење добра. Већници, начелници и писари, сви су то крали од реда, све који је боље умео. За то су сељани докопали, да неверне управнике склоне с пута за увек. После тога све је више бивало реда у газдовању са опћинским добром. У последње доба начинио је бележник више неправилности у руковању, те га је с тога постигла судба његових претходника. Кад би се овај преки лек употребио у свима шпанским градовима и селима, то би онда била права касапница. Па тек кад би се то средство употребило код нас н. пр. у Бачкој? Не верујем, да би нас постидила у том шпанска села и градови!

Препреденост у крадљиваца. Неки лондонски драгуљар ту недавно известио је једне новине, шта је све искусио о препредености крадљиваца. Пре неколико недеља дошао му је неки странац и хтеде да купи неколико прстења. После многог премишљања изабере он себи један прстен. Погађао се с њиме и странац обећа тако малену цену, да драгуљар није на њу никако пристао. На то је он желео друга два прстена да види, један са каменом сафиром, а други са дијамантом, који су били у излогу изложени. Док је драгуљар отишао да извади ова два прстена из излога, приметио је кроз огледало, које се налазило у излогу, да је странац спапчио два прстена у вредности од 150 ф. стер. Драгуљар се није окренуо, него је ушао на врата, отворио их и онда забравио. Један градски чувар био је баш при руци и разуме се, научио га је памети. Да се драгуљар окренуо, онда би му крадљивац бацио у очи бибера и песка и тако би утекао, јер то се после видело, да је имао у руци, кад је нађено у дућану на поду. — Други пут спустио је неки крадљивац два прстена у штит од кише (амбрел), а опет други пут спустио је у јаму од рукавице. Обично ти крадљивци захтевају, да им се покаже само драго камење. Ови се донесу на малом тањирићу. Он се ту око камења окљува, док један или два не стрпа у уста. Други крадљивци опет разгледају по излогу оно златно прстење, које има најскупље драго камење и онда наруче, да им се исти такав начини у другој радњи. Злато је чисто, а камен је лажан. У сумрак онда дођу и гледе, да измењају овај прстен са лажним каменом, са оним из излога.

Трговина.

Нови Сад, 22. септ. Пшеница прве каквоће 6 ф. — н. Пшеница средња 5 ф. 70—80 н. Пшеница лакша роба 5 ф. 50—— нов. Наполица 5 ф. 20—50 н. Јечам 5 ф. 40—50 н. Зоб 5 ф. 50—60 н. Кукуруз 5 ф. 80 н. ——— н., нови у клиповима 3 ф. ——— н. Маст 48 фор. Сланина сува 50 фор., дебела пађена 50 ф. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки	40	н.
„ средњи	38	н.
„ лаки	36	н.

Све од 1 килограма.

Теоци	15—30	ф. по комаду.
Јагњци	—	ф. по пару.
Овци	8—14	ф. „

*

Стање воде под Новим Садом.

21. септ. било је 1·29 мет., а 22. септ. је било 1·38 мет.

*

Беч, 2. окт. п. рим. (Ориг. извештај са марвеног вашара на св. Марксу од фирме Т. Бајић и Ђ. Остојић.) На данашњем вашару било је пријављено 11.843 ком., а дошло је 3085 ком. млађе врсте и 8172 комада угојених мађарског соја. Свега 11.257 комада дотерано.

Трговина трома.

Продавало се:

Прима роба	36—37—37½	нов.
Средња „	34—35	н.
Сремска „	34—35	н.
Назимад „	38—44	н.

Ово су цене од килограма живо мерено, изузимајући потрошарину.

Цена је сланини 43—44 ф.

„ „ масти . 46 ф. Све од 100 кгр.

Новије вести.

Болест руског цара. Цар руски, који болује на бубрезима, није толико опасно болестан, да му је живот у опасности, али због многог неспавања и заморености осећа телесне болове.

Рат између Кинеза и Јапанаца. Новије вести са ратног попришта казују нам, да рат не само што није малаксао, него се ратна ватра све већма распирује. Сад су већ и Руси са 5.000 војника прешли границу Корејанску, јер су по писању руских листова неки пљачкаши кинески прелазили границе и пљачкали на руском земљишту, а влада кинеска није дала ни одговора на питање руске управе.

Јапанци стигли сретно до границе манџурске без икаква отпора и заузели су место Хијешов. Јапанске предстраже поселе су Јонг-Чон, а непријатељ се и не показује. Јапанске чете су врло одушевљене, јер је народ у Јапану заузет за ратовање и изјављује, да ће сабор њихов све трошкове за ратовање радо подмирити. Време је суво и врло згодно за војничко кретање.

ГРАЂА ЗА ИСТОРИЈУ СРПСКОГ ПОКРЕТА 1848. ГОДИНЕ.

ПРИКАЗУЈЕ — Ш — Ј —

(Наставак.)

Из Ирига.* Велика је вика у „Напретку“ на ц. кр. Оберлајтнанта и Члена верховног Суда војводине наше Г. Димитрија Орља, што је оног целом Срему најопаснијег злодјеја Уроша Гојковића, који је сам себе за команданта и њеког Начелника Срема самовластно прогласивши, Сланкамен-Голубиначке Шокце, и многе друге малоумне Сремце против високог војводине Правителства побунио, и до толиког их степена упорности довео, да су народне пушке, топове и муницију са собом из Карловаца однети, и власти својој свако повиновање одрећи усудили се.

Овај зверообразни јавни пустајија Урош, који је и од самог непријатеља грознији нам душманин; који је и Срем и Бачку немилостиво похарао, није доиста друго заслужио, него да се ради среће страдајуће Човечанства, путем правде благовремено са света уклони; јер би иначе по њему, као што је почео, за цело отела била ма несрећна анархија, — и Народ би наш од пустаински чета његови, које је од насилно из тавнице Градомеђе вуковарске попуштани себи равни злодјеја саставио био, као негда и под Лавом Арамбашом, Кузманом Јагодићем и млогим другим пустаијама, који су у Народу више од 80. година свирјепствовали и бједно човечанство злоставили — у страу пао се.

Срећа је наша велика, и трипут срећа, што га је промотриви Орељ, док није веће зло, које је наумио био учинити, благовремено воспетио. Ал' „Напредак“ за ово не знајући, лупа као путо о лотру. Пријатеља Народа, оног правдољубивог Србина, који свим безбожним и неваљалим намјеренијама и против самог високог Правителства осилившег се пустаије на пут стао, и на највећу страдајућег бједног човечанства срећу, као нечовека стрељати дао — напада.

Ћудљиви „Напредак“ пише онако, као што сам неосновано мисли, а не пише онако као што јесте. Урош је добио оно, што је одавна заслужио; а Орељу буди хвала до неба, што је као правдољубив муж и праведан Судија, тако с њим ради безбедности и среће страдајућег Народа нашег учинио.

„Напредак“ вели, да је Орељ Уроша Гојковића без сваког испита и суда стрељати дао, ал' то није истина; јер је он, као што Акта сведоче, строго исљедивши сва злочинства његова, за нужно нашао и судио, да се, док ватра још букнула није, без сваке церемоније смакне. Али нека говори „Напредак“ шта хоће, честити ће Орељ, ког сав разумни свет за ово правично дело његово благосиља, за своје дјело и пред Богом и пред Народом знати одговарати, и лагу од брзоплетног „Напретка“ на њега бачену, са себе скинути. Камо среће, да нам се још и више Орља у гњизду Правосудија нашег излегло; знам сигурно да би нам послови наши млого срећније и млого напредније ишли. Јер је он доиста један честит, ваљан, праведан и безпристрастан у Правителству нашем муж, који је општег уважениија и почитаниија достојан; само се, што је врло смешно, једном „Напретку“, ком ни најмање на чест не служи, што осведочене јавне злодјеје и пустаије на пагубу страдајућег и онако бједног човечанства брани и покровитељствује не допада; чим благородни характер Српски каља, срамоти и цео честити Народ наш обезглављава. А то је не само безобразлук, но и велика продрљивост, да он као новинар, пресуђења и по пресуди извршена дјела судејска произвољно претреса и опада, која у Сферу Новинара никоим начином неспадају, знајући добро, да је посао његов оно само, што добро зна, и што је права истина с Народом, који му Новине његове скупо плаћа — саопштавати, а не да и у Правосудије утиче. — „Sutor ne ultra crepidam!“ Јер се његова неправедна и продрљива сад на овог, сад на оног стрешена овлобленија трпити нећеду, почем су једним словом побунителна и за Народ опасна. Он штогод пише, све готово бунтовним духом пише и вара свет, који врло добро зна, да су од оно доба, како је Орељ разбојника Уроша Гојковића и његове привржeнике стрељати дао; мир, слобода и свака безопасност у Срему вас постављена. До сад бједни Сремци ни сами собом, ни својим имањем нису сигурни били, а од како је Урош Гојковић стрељан, ни оно, што се на путу случајно изгуби, не пропадне; — на чему једном само Орељу благодарити имамо. Ако се пак „Напредак“ против јавно осведочене истине ове и даље по обичају свом узбацака, нека зна: да ће му се као бунцији судити и учинити, да као опасно Народу гласило, за у будуће суштествовати престане. Зато нека саопштава с Народом новине, а у судејска дјела, што није Сфера његова, нека се не меша и не барлија.

(Наставиће се.)

* Овај допис био је по свој прилици спремљен као одговор „Напретку“ у одбрану нападнутог Орља. Пошто ми није познато, да ли је овај допис у своје време света угледао, то га ради његове оригиналности овде приказујем. Приказивач.

Народна привреда.

Земљорадња у Енглеској. У Енглеској је још данас земљорадња најраширенија грана народне привреде, и ако она није више у оном цветању, како је некад била, оно има мало наде, да ће се ипак успети на пређашњи степен. Од двадесет година пада цена закупнини све на ниже, тако да данас многа имања носе камате само од главнице, што лежи у зградама. Кроз дуги низ година биле су слабе жетве, а уз то падају цене земљорадничким производима. Вештаци рачунају, да губитак у след тога износи на годину до 20 милијуна марака. — Оранице претварају се у ливаде и пашњаке, те је у 20 година тако преображено подруг милијуна хектара земљишта. Због тога се повећало сточарство и овчарство, прво за један милијун и осам стотина хиљада комада, а друго за један милијун и четири стотине хиљада. Но у след тога помножавања сточарства пале су цене стоци, па се тако и опет нису могли накнадити губитци код земљорадње. Много шкоди и утакмица страних земаља. Земља у Енглеској није баш плодна, поднебље неповољно, а порези велики; уз то су врло велике цене за товаре па енглеским железницама. Данас се у Енглеској троши две трећине туђе пшенице, а само једна трећина домаће. Увоз је данас у Енглеској велик, а на штету домаћој земљорадњи. Могла би се увести царина за живу робу, да се помогне домаћим земљорадницима, али Енглези не смеју тиме да повисе цену храни. Друго средство било би оптерећење енглеског земљорадника, као н. пр. укинуће десетине свећенству државне цркве; али је то питање тесно спојено с опћом политиком, да сада нико озбиљно не помишља, да ће се то моћи извести. Енглески лордови редовно дају у закуп своја имања, па само сабирају закупнину, а за друго их није брига. Али како је цена почела врло опадати, сва је прилика, да ће на послетку морати сами лордови економију узети у своје руке.

Пиротско ћилимарство. Из Пирота јављају, да су тамошње занатлије и трговци поново основали друштво за куповину и продају ћилимова и осталих тамошњих тканина. Поздрављајући ово друштво пише лист „Занатлијски Завез“ ми само желимо, да се чува и да не допусти, да се држава у исто умежа, јер је већ правило постало, да кад би се наша државна управа за сирово дрво прихватила, оно би се осушило.

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

Овим путем слободни смо изјавити најтоплију захвалност своју, свима опима који су приликом смрти нашег нигда незаборављеног оца **ЋИРЕ СТАНКОВИЋА** на погребу његовом учествоваше, и истим учествовањем својим увеличаше и тим нама преголему вам тугу бар у неколико олакшати покушаше.

На посе изјављујемо нашу захвалност Задруги Срба занатлија Новосађана, који својим корпоративним учествовањем са заставом и дуплири свога друга оснивача ове задруге до гроба испратише и тиме нами тугу ублажише.

У Новом Саду, 23 октобра 1894.

Сима и Катица Станковић.

ОГЛАСИ.

ШПЕЦЕРАЈСКОЈ ТРГОВИНИ

ПЕТРА Е. ЛАУШЕВИЋА

У ЗЕМУНУ 1—1

потребан је један помоћник и шегрт.

МОЈУ ШПЕЦЕРАЈСКУ И МАТЕРИЈАЛНУ ТРГОВИНУ У ИНЂИЈИ

на пијаци у кући број 517. рад сам из слободне руке одма предати.

1—3 **ПЕТАР ШПАЈХ.**

СТЕЧАЈ.

На упражњено место учитеља I. и II. разреда у Дероњи отвара се стечај.

Годишња је плата учитељу 300 фор. у готовом новцу, 6 катастралних јутара ораће земље на једном месту и то јутро од 1600 кв. хвати, осим тога слободан и врло леп стан од 3 собе, кухиње, шпајза за смок, коморе, подрума, шупе, штале и баште у школском здању за повреће.

На ово место учитељско могу компетовати само они, који су учитељску школу у Сомбору свршили и испит из мађарског језика положили.

Изабрани учитељ биће дужан све школском уредбом прописане дужности вршити, у цркви леву певницу држати и децу црквеном пјенију обучавати.

Рок стечају траје до 29. септ. по српском о. г. кад ће се и избор обавити; а мило ће нам бити, ако се који и лично пре избора пријави.

Молбенице имају дотични компетенти месном школском одбору до горњег рока поднети. Последња пошта Hodságh B.B. m.

У Дероњи, 16. септембра 1894.

2—3 **Месни школски одбор.**

ПРОДАЈЕМ КУЋУ

у Иригу у главном сокаку, на најлепшем месту (пијаца), врло спретну за свакога. Услови врло повољни.

Ана Минић,

1—3 супруга грунтовничара у Винковци.

ЛЕП СТАН

за самца, састоји се из једне велике собе са сокака, кујна, шпајз и комора за дрва, у Петефијевој улици бр. 34. Распитати се код властника куће

2—3 **ЂОРЂА ИВКОВИЋА.**

ПРЕДПОСЛЕДЊА НЕДЕЉА!!!

ЛАВОВСКЕ ИЗЛОЖБЕНЕ

СРЕЋКЕ

по 1 фор.

ГЛАВНИ ДОБИТАК

60.000 ФОР.

ПРЕПОРУЧУЈЕ:

Лутријска писарница у Бечу. I. Бартенстајнова улица бр. 1. (Lotterie-Bureau Wien I. Bartensteingasse Nr. 1.). 3—

ПРОДАЈА ОПЛЕМЕЊЕНИХ КАЛЕМА И АМЕРИКАНСКИХ ЛОЗА.

Из школе (лозњака), тако званог „АЛЕКСАНДРОВЦА“ у Новом Саду, који је од прилике 30 јутара велики, биће за јесен ове године:

500.000

комада на рипарији, порталису, солонису и жакецу оплемењених и са свим добро зараслих лоза по врло умереној цени на продају.

Ове године су преко 420 најбољих овдашњих и иноземних врста оплемењене (каламљене) и шаље потписани опширан каталог са кратким описом сваке врсте и њеног плода сваком, који се за то интересује на захтев бесплатно и франко.

У означеној школи (лозњаку) могу се добити такође и зелено оплемењених сечених калема без жила, — надаље за оплемењивање (каламљење) као и за школу (лозњак) потребне лозе, од рипарије, суваже, порталис, салонис и више врста лоза рупестриса како без жила (сечењака) тако и са жилама (корењака) и напослетку још и оплемењених лоза Еделрајс, које богат плод доносе.

Алекс. Адамовић.

2—5 у Новом Саду.

ГАЛАНТЕРИЈСКА, НИРНБЕРШКА, КРАТКОГ ЕСПАПА И ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА

ПАЈЕ ПЕТКОВИЋА

У СТ. БЕЧЕЈУ

треба помоћника, који је вешт продавац и који говори српски, мађарски и немачки. Ступити може одма. Уједно потребује и једног шегрта. 3—3

КОСТА ТЕОДОРОВИЋ

У ВИНКОВЦИМА 3—3

треба за своју гвожђарску радњу млађег помоћника. Србин, који говори немачки и мађарски има првенство.

ИДУЋИ ЧАКОВАЧКИ ВЕЛИКИ ВАШАР

одржаће се од 11. до 14. октобра н. н. кал.

ЧАКОВО, у септембру 1894.

ИГЊАТ ПУРЈУС,

2—2 закупник.

ЗА ЈЕСЕЊУ СЕТВУ

ИЗВРСНО СЕМЕЊЕ

под јамчевином, лукове харлемски зумбула, лала и др., јагоде и племенито воће, као и сваковрсне бостанцијске производе

ПРЕПОРУЧУЈЕ СЕМЕНАРСКА РАДЊА

ВОИНА ЈОВАНОВИЋА У Н. САДУ

и шаље бесплатно свој илустровани ценовник сваком на захтевање. 8—

ВЕЛИКО СТОВАРИШТЕ МУШКОГ ОДЕЛА

ДАШЕ ДЕМЕТРОВИЋА

У БЕЛОЈ ЦРКВИ.

Част ми је велештованој публици и свима пријатељима како из места тако и из околине до знања ставити, да сам под горњом протоколираном фирмом на белоцркванској пијаци, а у кући Д. С. Милутиновића отворио

ТРГОВИНУ МУШКОГ ОДЕЛА

ЗА ОДРАСЛЕ И ДЕЦУ.

Ослањајући се на моје дугогодишње искуство у том правцу с једне, а врло повољном купу с друге стране, у стању сам свим захтевима одговорити и моје штоване муштерије како добром и солидном робом, тако и врло јефтином ценом послужити. 2—6

Власник Славко Свет. Милетић. За уредништво одговара: Милан Поповић. Српска штампарија дра Свет. Милетића у Новом Саду.